

Ishaja trikrat na teden v šestih izdanjih, in sicer: vsak torek, četrtek in soboto, zjutranje izdanje opoldne, večerno izdanje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilogi ter s „Kažipolom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto	13 K 20 h, ali gld. 6-60
pol leta	6 „ 60 „ 3-30
četrt leta	3 „ 40 „ 1-70

Posamične številke stanejo 10 vin.
Od 23. julija 1902. do preklica izhaja ob sredah in sobotah ob 11. uri popoldne.

Naročnino sprejema upravnništvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

Oglasni in poslastice se računajo po petih vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru. — Reklame in spisi v uredniškem delu 15 kr. vrsta. — Za obliko in vsebino oglasov odklanjamo vsako odgovornost.

SOČA

„Vse za omiko, svobodo in napredek!“ Dr. K. Laurič

Uredništvo
se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. popoldne ter od 3. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravnništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorice. Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu.

Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le uredništvu.

„PRIMOREC“

Izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h ali gld. 1-60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici u Jellersitz v Nanski ulici; — v Trzinu v tobakarni Lavrenčič na trgu del'a Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

»Gor. Tiskarna A. Gabršček (odgov. lv. Meljavec) tiska in zal.

Res carinthiacae.

I.

Odkar so zadušili „poklicani voditelji naroda“ tam iz okolice Šenkla v Ljubljani ono pravo narodno delo na Koroškem, ki je že lepo cvetelo ter obetalo obilen sad, gre slovenska reč v nekdanji povseni slovenskem Korotanu rakovo pot; nizdol gre, in sicer s tako hitrostjo, da je najskrajnejši čas, dobiti opore in zavore, ker sicer se zgodi že v doglednem času, da Slovenci na Koroškem ne bodo steli prav nič več.

Iz generalnega staba slovenske klerikalne stranke v Ljubljani se je vpilo po slogi in po moti slovenske duhovščine na Koroškem, ki je edina poklicana voditi narod. Ker je bilo med to duhovščino svoj čas tudi res mož, ki so se več ali manj brigali za narodno stvar, ker marsikdo ni hotel veljati za narodnega zdražbarja, za kakoršnega ga je hotel „Slovenec“ proglasiti, in ker so znali ljubljanski klerikalci zavezati besedo temu in onemu, in ker se je po malem pokazalo klerikalno stremljenje tudi že med koroškimi Slovenci samimi, je prišlo končno do tega, da se more reči, da v zadnji dobi so dobili slovensko politiko na Koroškem v roke povsem le možje, katerim je bil najbolj mero-dajen duh, ki jim je vel naproti iz ljubljanskega Šenkla. Od takrat dalje pa je potihnilo narodno delo po Korotanu, pončal je skoro do cela boj za naše svete narodne pravice, za naš mili jezik, in zateli so barantati s Slovenci ter jih prodajati klerikalnim Nemcem.

Pri zadnjih volitvah v deželni zbor so izgubili koroški Slovenci kar dva mandata, ker mnogi koroški Slovenci so šli v lepem številu volit rajši nemškega nacionalca nego slov. klerikalca, in da so Slovenci podlegli tako grdo, je glavni vzrok v tem, da se od slovenske klerikalne strani ni zgodilo nič pravega za te volitve. „Slovenec“ prinaša s Koroškega dopis, v katerem dopisnik, gotovo duhovnik, sam priznava, da so šli volit v deželni zbor brez organizacije, brez navdušenja, brez prave sloga, da celo brez potreb-

nih oklicev, brez pogovarjanja z zaupnimi možmi... in vsaj večjega dela propada je živo katoliško politično društvo. Britko priznanje! Tu vidite klerikalno stranko na delu za sveto narodno stvar. Tu so pokazali, koliko jim je mar za Slovenstvo na Koroškem. In vendar bi se bilo lahko marsikaj zgodilo.

V zadnjih letih se je pojavil v Celovcu katoliški duhovnik slovenskega rodu z imenom Podgorec, kojega delovanje odgovarja popolnoma delovanju klerikalne stranke med nami. Pricel je s snovanjem zadrževanja, s shodi itd., ali vse to delovanje je brez vsake narodne barve; je pač klerikalno. Podgorec je nositelj klerikalizma med koroškimi Slovenci in je bojda izbran za mešetarja, ki proda koroške Slovence klerikalnim Nemcem. On je hlapec celovskega skozi in skozi nemškega škofa Kahna, ki nima srčneje želje od te, da med Slovenci potihne popolnoma vsako narodnostno delovanje ter da se udajo na milost in nemilost klerikalnim Nemcem, in se v zahvalo tem, da so jih sprejeli v svoje vrste, ponemčijo.

Pred kratkim se je vršil v Celovcu občni zbor katoliško političnega društva za koroške Slovence, in sicer je bil ta zbor za leto 1902. Zbor je bil klavern. Prišlo je okoli 60 oseb, včasih pa so bili taki občni zbori narodne svečanosti, na katerih je gorel ogenj narodnega navdušenja, katerega so odnesli zborovalci s seboj na razne strani domovine. Podgorca seveda ni bilo na občni zbor. Umevno; saj nima tam nič opraviti on, kateri je nositelj klerikalnih stremiljenj med koroškimi Slovenci, ki pač ne pozna narodnega dela v tistem smislu, v katerem ga umevamo mi in vsak pravi slovenski rodoljub. Na tem zboru se je res govorilo nekaj o potrebi pravega narodnega delovanja, ali nikakega istinitega navdušenja ni bilo, vladala je neka poparjenost, in zborovalci so se razšli, češ, kaj bo, kaj bo... Na tem zboru pa so imeli govoriti tudi že o zvezi s konservativnimi Nemci, katero želi škof, ali niso govorili, ker ni bilo Podgorca poleg....

Tako daleč so prišli koroški Slovenci pod klerikalno politiko.

„Slovenec“, ki misli, da je poklican sodnik koroških razmer ter poklican svetovalec, pravi na vse to, da se mora vsvariti na Koroškem krepka katoliška slovenska stranka. Seveda mora biti ta stranka v prvi vrsti katoliška, v drugi se le slovenska, v tretji pa se mora dati voditi od socialnih idej, umevno, na katoliški podlagi! Torej: Kranjska klerikalna stranka si je znala pridobiti na Koroškem tla, pod pretvezo, za narodno delo, ali čim je dobila ta tla, jih je pustila v nemar, da je poginilo na njih še tisto dobro, kar je poprej s težavo zraslo, in sedaj šele, ko teče že voda v grlo, navetuje ustanovitev krepke katoliške slovenske stranke! Kaj nam kaže to? Pač le to, da klerikalcem ni bilo nikdar mar za narodno delo na Koroškem, marveč da so prav tako, kakor želi celovski škof, pustili vse pri miru ter dvignili na površje Podgorca, ki je imel biti apostol združenja Slovencev s klerikalnimi Nemci. Je pač do pike resnična trditve, da je klerikalizem breznaroden. Nasvet „Slovenca“ po ustanovitvi krepke katoliške slovenske stranke pa je tudi le pesek v oči!

Manifestacijski shod za slovensko vseučilišče.

Gradec, 11. marca 1903.

Dogodki zadnjih dni, posebno pa nesramni zapad graškega „Tagblatt“ na vse slovenske dijake v Gradcu, je bil povod, da je sklicalo akademsko društvo „Triglav“ shod, na kateri so bila povabljena vsa slovenska dijaska društva. Radovoljno je prepustil rektor v to svrhu edno največjih dvoran graškega vseučilišča. Pobratimstvo vseh slovenskih plemen se je zopet eklatantno kazalo pri tej priliki. Bila so zastopana vsa slovenska dijaska društva v Gradcu. Skoro je bila dvorana natlačena polna, bilo je okoli 300 dijakov. Zborovanje se je otvorilo ob 6. uri zvečer. Za predsednika je bil izvoljen Fran Vidovič, ki je spretno predsedoval zboru. Beseda se je podelila Sagadinu, ki je govoril o prvi točki dnevnega reda. Govornik je ožigosal postopanje nemških bursev in nemškega časopisja. Kdor je čital „Tagblatt“,

si mora misliti, da so slovenski dijaki surovi, brutalni ljudje, ki ne spadajo v olikano družbo. Predbaciva se nam, da izrabljamo gostoljubnost nemškega mesta in nemškega vseučilišča; mi pa nismo gostje, ampak imamo pravico bivati v tem mestu in se izobraževati na vseučilišču, ki se je zgradilo za vse avstrijske narode. Živeli smo doslej s prebivalstvom v najlepši slogi in miru. Zadeva je vseslovenska. Nadutost in oholost nemških bursev nima mej in se obrača proti vsem Slovonom brez razlike. Burno ploskanje se razlega po dvorani po končanem govoru.

Druga točka dnevnega reda je manifestacija za slovensko vseučilišče v Ljubljani. Predsednik „Triglava“ Masten je podal zgodovino borbe za slovensko vseučilišče. Potem se je prečitala ta-le resolucija, ki je bila soglasno z velikim navdušenjem sprejeta:

I.

Povodom posvetovanja v zadevi ljubljanskega vseučilišča zbrano dijaštvo vseh slovenskih narodov Karol-Francovega vseučilišča v Gradcu protestira soglasno najodločneje proti nečutenim napadom in izzivanjem nemško-nacionalnih graških dnevnikov nasproti vsemu slovenskemu dijaštvu radi nekega dijaskega spora, ker je očitno, da se namerava na ta način samo poostriiti že od nekdanj napeto razmerje med nemškimi in slovenskimi dijaštvom graškega vseučilišča do neznočnosti.

Zbrano slovensko dijaštvo protestira proti hujskajoči pisavi graškega „Tagblatt“ in njegovi jasni tendenci, da se za vedno poruši do sedaj vladujoča sporazumnost med nemškimi in slovenskimi prebivalstvom graškega mesta, in to tem bolj, ker sega vsled vednega hujskanja omenjenega lista napetost med nemškimi in slovenskimi prebivalstvom že tako daleč, da se slovenskim gostom kratkoma zabranjuje v internacionalnih lokalih govoriti v medsebojnem obtevanju v slovenskem jeziku.

Zbrano slovensko dijaštvo izraža svoje začudenje in ogorčenje napram predbacivanju, da krši nemško gostoljubnost, ki jo baje uživa v tem, da sme obiskovati „nemško“ graško vseučilišče. Nasprotno bo slovensko dijaštvo graškega vseučilišča vedno

— 61 —

Križarji.

Zgodovinski roman v štirih delih.

Poljski spisal H. Stenkiewicz. — Posl. Podravski.

(Dalje.)

»Ako bi veliki mojster — mislil je dalje — kaznoval tudi mene in Rotgiera, ki sva bila udeležnika teh Danveldovih činov, ali bi ne bilo mar to bolje za čast reda?« Toda tu se je njegovo osvetljivo, okrutno srce jelo upirati pri spominu na Juranda.

Ali mar naj izpusti njega, tega sovražnika in ugonobitelja križarskih ljudij, tega zmagovalca v tolikih borbah, tega povzročitelja tolikih porazov in sramote; moža, ki je najpoprej navladal, na to ubil Danvelda, ki je vrgel v ječo de Bergova, potem pa usmrtil Majnegera, Gotfrieda in Huga, ki je v samem Sčitnem preliil več nemške krvi, nego se je prelije v velikem boju?

»Ne morem! Ne morem!« si je ponavljal v duhu Siegfried, in pri samem spominu na to so se mu krčili prsti in njegove stare prsi so le s težavo srkale v se sveži zrak.

Toda ko bi bilo vse to na večjo čast in slavo reda? Ko bi kazni, ki bi padla sedaj na še živice vzročitelje zločinstva, pridobila redu doslej živaznega kneza Januša ter pripomogla k dogovorom ali premirju z njim?... »Oni so vročekrvni,« si je mislil

stari komtur, »toda ako se jim skaže le nekoliko drobte, pa kmalu pozabijo na vse krivice. Saj je bil celo sam knez v svoji deželi vjet, a vendar se ni maščeval radi tega!« — Na to se jame močno razburjen sprehajati semtertje po dvorani, končno pa se vstavi pred sv. razpelom, ki je zavzemalo skoro ves prostor med dvema oknom, ter pokleknišvi predenj jame moliti: »Ti, Gospod, se maščuj za-me, ti me nauči, kaj naj storim, ker sam tega ne vem. Ako oddam Juranda in njegovo hčerko, pokažejo se naši čini v vsej nagoti in ljudje ne porekó: Danveld je to storil ali Siegfried, marveč zgolj porekó: Križarji, in sramota pade na ves red, a sovraštvo v srcu onega kneza postane še večje nego je bilo doslej. Ako pa ju ne oddam, ali ju usmrtilim, pa tudi pade sum na red in primoran bom omadeževati svoje ustnice z lažjo pred velikim mojstrom. Kaj je bolje, o Gospod? Nauči me, razsvetli me. Ako osveta zastruplja mojo kri, pa jo prisodi ti po svoji pravici, sedaj pa nauči in razsvetli me, ker tu gre za tvoj red, in kar zapoveš, to tudi storim, ako bi moral potem tudi vse življenje prebiti v ječi.«

Oprši čelo ob drevo križa je še molil dolgo, in niti za trenutek mu ni šinila v glavo misel, da je njegova misel pregrešna in porogljiva. Na to vstane nekoliko pomirjen, mislé, da mu milost božja gotovo pošlje kako jasnejšo misel, in nakrat se mu zazdi, kakor bi mu reklo nekaj od zgoraj: »Potrpi in počakaj, da se Rotgier vrne.« Da, treba je bilo čakati. Rotgier onega mladeniča brezdomno ubije, na to pa se že pojavi potreba, bodisi skriti Juranda in njegovo

hčerko ali ju oddati. V prvem slučaju knez na nju gotovo ne pozabi. Ker pa ne bo vedel za gotovo, kdo je deklico ugrabil, jo bo iskal in pošiljal k velikemu mojstru pisma, v katerih se ne bo pritoževal, marveč le poizvedoval, in vsa reč se daleč zavleče. V drugem slučaju pa bo veselje radi vrnitve Jurandove hčerke večje nego želja po maščevanju radi ugrabljenja. Saj lahko rečemo, da smo jo našli še le po Jurandovem napadu.«

Ta poslednja misel je Siegfrieda popolnoma pomirila. Kar se tiče Juranda, sta on in Rotgier že davno iznašla sredstvo, da se ne bo mogel ni maščevati niti pritožiti, ako ga spusti na prosto. Siegfried se je celo radoval v svoji duši, mislé na to sredstvo.

Radoval se je takisto pri spominu na sodbo božjo, ki bi se imela vršiti na tehanovskem dvoru. Zastran povzročitelja te smrtne borbe ga ni mučil niti najmanjši nemir. Spomnil se je nekega turnirja v Kraljevcu, na katerem je premagal Rotgier dva slavna viteza, ki sta slovela v svoji očetnjava za nepremagljiva borilca. Spomnil se je dvovoja pod Vilno s poljskim vitevom, z dvornikom Spitkom iz Melstina, katerega je Rotgier ubil. In lice se mu je zjasnilo, a srce njegovo napolnilo s ponosom, kajti Rotgiera, že slovečega viteza, je on prvi odpeljal na bojni pohod na Litvo in ga prvi učil, kako se mora s tem plemenom bojevati z najboljšim vspehom. Radi tega ga je tudi ljubil kakor sina s tako ljubeznijo, kakoršne so zmožni ljudje, ki so morali občutke ljubezni zapirati dlje časa v svojem srcu. Sedaj pa ta njegov sin prelije še sovraženo poljsko kri ter se vrne domu, pokrit s slavo,

in vedno zahtevalo svoje pravice, da se ga smatra popolnoma enakopravnim na vseučilišču, ki se je ustanovilo in se vzdržuje z denarjem vsega po veliki večini slovanskega prebivalstva avstrijske države in katero obiskovati je slovansko dijaštvo le prisiljeno, ker se mu v kljub vednim zahtevam odrékajo lastna vzgajališča na domačih tleh.

II.

Z ozirom na to, da bodo državni poslanci ob priliki proračunske razprave v državnem zboru zopet odločevali o velikih svotah odkazanih solskim in sploh kulturnim namenom, in dozdej slovenskemu narodu namenjeni delež nikakor ni bil primeren niti njegovemu denarnemu, niti krvnemu davku, dasi mu že članek 19. os. zak. jamči popolno enakopravnost z drugimi avstrijskimi narodi, z ozirom na to, da:

nas le lastno vseučilišče reši iz tužnega položaja in neprijetnih razmer na graškem in dunajskem vseučilišču, ki postajajo od dne do dne neznošnejše vsled sistematičnega hujškanja nemško-nacijonalnih listov, ki rušijo do sedaj prijazno razmerje med slovanskim dijaštvom in meščanstvom —

z ozirom na to, da nočemo, akoprav slovesno in odločno protestujemo proti temu, da se nas Slovane smatra na graškem vseučilišču kot trpljene goste, ker je to vseučilišče glasom ustanovne listine ustanovljeno za obe narodnosti notranje Avstrije, poslušati dalje takih očitaj —

opozarja slovensko dijaštvo visoko vlado vnovič na razloge navedene v naši lanski spomenici na vlado, opozarja visoko vlado na stotine peticij avtonomnih slovenskih oblastev, in vnovič izraža svojo zahtevo, da se visoka vlada konečno vendar ozira na stoletno željo celega slovenskega naroda.

Navzoče dijaštvo vseh slovanskih narodnosti se soglasno pridružuje tej opravičeni zahtevi Slovencev.

III.

Slovanski dijaki v Gradcu nujno apelirajo na vse slovanske, posebno pa slovenske poslance, da iznova skupno zastavijo vse svoje moči in ves svoj vpliv za ustanovitev slovenskega vseučilišča v Ljubljani.

IV.

Slovenski dijaki v Gradcu apelirajo nujno na vse rodoljube, da prirejajo sirom domovine, manifestacijske shode v prilog slovenskemu vseučilišču v Ljubljani.

Rusin Koševič se na to oglasi k besedi. V gladkotekoči malorusčini izjavlja govornik v imenu rusinske mladine, da hoče tudi on s svojimi tovariši vred podpirati slovenske dijake v dosego tega velikega smotra. Avstrijski zakoni zahtevajo, da se vsakdo izobražuje v svojem maternem jeziku, in kljub temu se godi krivica tolikim milijonom slovanskega prebivalstva v tem oziru. Vlada je ustanovila nepotrebno vseučilišče v Černov-

cah, kjer je komaj dve sto dijakov, za potrebno slovanska vseučilišča pa v državni blagajni ni denarja.

Sprejela se je nadalje po kratki debati resolucija glede izpitov, ki se delajo na zagrebškem vseučilišču. Zahtevalo se je v resoluciji, da naj bodo izpiti veljavni tudi v tostranski polovici.

Ob 8. uri je predsednik zaključil to velepomembno zborovanje, ki je jasno pričalo, da stoji za slovanskimi dijaki vse slovansko dijaštvo brez izjeme in da se ono zanima za težnje in borbe malega slovenskega naroda. Tolažilno je to za nas in brez bojzani smemo dati v bodočnost.

Dopisi.

V Pragi, začetkom marca. — Kdor je bil v poslednjih dneh pričal dogodkov pred „Česko hranilnico“ v Pragi, se mora čuditi vzgledu, koji podaja ob tej priložnosti posebno nam Slovincem česki narod v vedno živem boju za svoj obstanek in svojo bodočnost. Med stoterimi posnemanja vrednimi vzgledi le naslednji slučaj. Češka posojilnica, katera je že iz starih časov upravljanja v nemških rokah, je največji denarni zavod na Češkem. Ta nemška trdnjava je trdno stala na češkem denarju, in zazdelo se je tukajšnjim nemškim mogotcem, da smejo biti že brez skrbi predzniki. Leto za letom je podpirala hranilnica iz čistega dobička z ogromnimi svotami na predrzen način praško nemštvo, tako že, da je moral pripravljati vsak rodoljuben Čeh primeren odgovor na izzivanje. In odgovor je radikalen.

Na večer 20. svečana se je raznesla po Pragi in okolici hipoma vest, da stoji „Česka hranilnica“ slabo. To je bilo znamenje! V jutro se je nenadoma zbralo pred hranilnico toliko ljudij, ki so zahtevali izplačilo svojih vlog, da v prvem hipu ni zado stovalo nad 400 redarjev na konjih in pešcev za zadrževanje navala do 15 tisoč ljudij. Od tega dne do sedaj je izplačala hranilnica vložnikom ogromno svoto nad 34 milijonov kron. Vstrajnost vložnikov, ki čakajo po celi dan na ulici, da se jim dovoli vstop, se ni zmanjšala od prvega dne, pač pa se je poojstrila pri najvinih vsled bojzani za denar, pri razumni vsled vzgleda, — in število, ki se z izplačevanjem le polagoma manjša, nerazumno povečujejo vedno novi vložniki, ki prihajajo iz vseh krajev češke kronovine.

Vsa prigovarjanja, vsi dokazi višjih oblastnij, da je vest o slabem stanju le izmišljena, ne morejo omajati čakalcev; saj jim ni na tem, je-li hranilnica trdna ali ne, vprašanje je le, kako trdna bo, ako se bo do konca izplačevalo po poldrugim milijon kron na dan.

Tako se češki narod brani svojega sovražnika.

In mi Slovenci? Ali se imamo kaj učiti iz tega? Ali bomo nudili še tisto, kar imamo, v glavnem vedno le tujcem v upravo? Mi slimo, mislimo....

Dobravlje, dne 12. marca 1903. — Hranilnica in posojilnica v Skriljah je imela dne 8. t. m. svoj tretji redni letni občni zbor, katerega se je udeležilo precejšnje število članov. Zborovanje se je vršilo v najlepšem redu. V odbor so bili enoglasno izvoljeni prejšnji gosp. odborniki, in sicer: načelnikom gosp. Anton Vrčon, trgovec v Skriljah, odborniki so gg. Alojzij Hrobat, Anton Hrobat, Vinko Faveti, Ivan Rustja mlajši, Ivan Rustja stari in Anton Rustja. Računski pregledniki gg. Anton Možina, učitelj v Brjah, Vinko Gregoric, učitelj v Vrtovinu, Kravos Ivan, Skrilje, Loh Štefan, Cesta, in Jožef Čermelj, Vrtovin. Načelnik Anton Vrčon nam je pojasnil v svojem poročilu delovanje in namen posojilnice, katera je osnovana le v korist posojila prosečim, ter denarja imajočim, lepa priložnost je tu varčevati, ne, kakor pravijo, nekateri njeni nasprotniki, da je pogubonosna. V enakem smislu nam je razlagal tudi gosp. Anton Možina, učitelj na Brjah, ter priporočal domačim hranilničarjem naš zavod; mislimo, da to ne ostane brez vsp'ha.

S tem je končala naša posojilnica svoje tretje zborovanje. Po zborovanju smo se še marsikaj koristnega in potrebnega razgovarjali pri kozarcu rujnega vipavca, katerega nam je prav gostoljubno in postrežljivo donasal naš gostilničar gosp. Anton Vrčon, potem smo se razšli veseleči se lepega napredka naše sicer še male posojilnice. Veseleči se naprej vedno večjega vspeha, kličemo vsem marljivim odbornikom: Bog jih živi!

Član posojilnice.

Branica, dne 9. marca 1903. — (Nekoliko odgovora kuratu Valesu na dopise v „Prim. Listu“ št. 8. in 9.) Nerad se utikam še dalje v polemiko z Vami, ali ker se toliko dotikate moje osebe v teh dopisih, moram resnici na ljubo nekoliko spregovoriti, da ne bodo mislili dragi citatelji, da znaste le resnico govoriti. Ne tajim, da sem jaz pisal oni dopis v „Soci“ in „Primorcu“, kjer sem rekel, da za kričanje čez liberalce niste bil bolan, kakor res ne. Prihaja mi pa pri tem na misel neki deček, ki je sosedovim jabolka tresel. Lastnik jablane dobi dečka, ko tresse jabolka, in mu reče: počakaj, malopridnež, si tukaj! Deček pa ga pogleda in pravi: Oh, stric! pustite me, ker sem bolan; imam kašelj. Prav tako je z Vami. To pripoznavam, da ste bil res bolan in ste tudi nekoliko časa opustil cerkvene propovedi, ali kakor hitro ste začel pridigati, ste že udrihal po liberalcih. Potemtakem bi se mi ne smeli oglasiti proti Vam s par besedami o zlorabi cerkve za politiko, zato ne, ker ste bil bolan. Dotični dopisnik, pravite, s svojimi liberalci naj raje pometa pred svojo hišo, kjer ne manjka ne smeti ne gnoja. Povem pa Vam, da okoli Vaše klerikalne pe-

torice ga je dovolj, kar isčite ga, in da jaz nisem odgovoren za hišne razmere drugih, sem le za svojo osebo; doslej pa mi ne more še nihče nič zalega očitati. Ker pa v svojih dopisih delate reklamo za klerikalizem, češ, vse je pod našo zastavo, povem Vam, da to ni res; jaz poznam bolj razmere po Branici nego Vi, ker običajem zmirom z domačim ljudstvom. Resnica je, da pravih kavcev je od 60 stevilk komaj 5, in nekoliko jih je, ki niso ne eni ne drugi, ostali so pa vsi pod napredno stranko, posebno pa mladina. Zanašate se na ono sijajno zaupnico, katero so Vam podpisali Brančarji, in sedaj na zadnjo izjavo cerkvenega odseka. Pa to je vse malo. Meni bi jo prav tako podpisali, ko bi jo potreboval, pa je ne potrebujem, saj naju dveh poznajo, mene pa smoli, Vas pa po „stjsterekih“. Brančarji so dobri ljudje, Vam postrežejo makari še stokrat s podpisom! Pa pustimo sale na stran! Tudi med zadnjimi podpisimi imate le 2 svoja privrženca, drugi trije so Vam podpisali, češ da nas ne bo gledal kot hudica, in eden se je izjavil celo drugače, pa naj bo, ker ne maram delati zgage.

Končno pa Vam povem, da če ste bil kedaj opran v „Soci“, ste bil le sam kriv. Tako da bi pridigoval vselej, kakor ste minulo nedeljo, Vas ne bi nikdar stavili v časopise, ako boste pa nadaljeval politiko v cerkvi, tudi ne bomo molčali.

Kar dalje čenčate o tisti propalici, osamljenosti, itd., to Vam vračam vse nazaj, tako da daste tudi svojemu pristašu Franceljnu malo tiste mažnje, da si ozdravi svoje razbite čeljusti, o ti presneta rakija! — Da ne porečete, da sem v strahu Vam ali pa Vaši bandi, se podpisem s polnim imenom Anton Štemberger.

Iz Št. Petra pri Gorici. — V zadnji št. „Primorskega lista“ je dopis iz Št. Petra, ki odgovarja mojemu dopisu v „Soci“ št. 18. Ako se dopisniku vredno zdi ali ne, z menoj pripraviti se zaradi našega poštarja, mene jako malo briga. Dovolj mi je, da se ne upa dopisnik ovreči moje trditve o našem poštarju. Sedaj še odgovoril bi ne bil na vse čenče, ki jih v tem dopisu navaja, pa samo zaradi sklepa tretjega odstavka, kjer se z odprtimi črkami tiska, da so zaničevanja vredni tisti, ki so proti društvu zadržbno delali, se oglasam. Ker so te vrste naravnost name obrnjene, sem pripravljen dati zaslužen odgovor na vse točke dopisa, toliko o našem poštarju, kakor o rahločutnosti in tenkovestnosti napram sl. zupanstvu in g. tajniku o priliki onega napada od strani g. P. B., nadalje o zahrbtnem delovanju in pošteni poti, po kateri je km. društvo doseglo vinotoč in sicer od prve v ta namen vložene prošnje napred, da izve si: si svet, na kak način je hotelo in prišlo društvo do vinotoča, in slednič o vinokupcih. Odgovorim pa edino takrat, kedar se dopisnik „Primorskega lista“ (Dalje v prilogi.)

Saj je to sodba božja, po kateri bo križarski red rešen vsakega suma...

Sodba božja... Za trenutek se mu je stisnilo staro srce v nekaki čudni tesnobi. Rotgier je namenjen, spustiti se v borbo v obrambo križarske nedolžnosti; ker pa so oni krivi, boril se bo le za laž in prevaro... Kaj, ako se zgodi nesreča? In za trenutek se je zdela Siegfriedu, da to ni mogoče. Rotgier ne more biti zmagan. »Da prav ima Rotgier, ko piše: »Kristusu je gotovo dokaj bolj mar za one, ki nosijo njegov križ, nego za Juranda, ali za krivdo kake mazurske dekllice.« Da, čez tri dni se vrne Rotgier in sicer zmogovalec.

Pomirivši se tako, jame stari Križar premišljevati, ali bi mar ne bilo bolje, odposlati Danušu v kak bolj oddaljen gradič, ki bi nikakor ne mogel pasti pod navalom Mazurjev? Toda precej na to se otrese tudi te misli. Napadati Križarje in postaviti se napadnikom na čelo, bi mogel le mož Jurandove hčerke, toda ta pogine pod Rotgierovo roko... Potem bodo od strani kneza in kneginje dohajala zgolj vprašanja, dopisi in pritožbe, in med tem se vsa reč zavleče in pozabi. »Jaz gotovo že umrem poprej,« je dejal sam sebi, »predno oni kaj dosežejo, in tudi Jurandova hči se že postara poprej v sužnosti.« Vsekakor pa je naročil, naj bi bilo v gradu vse pripravljeno za obrambo ter ob enem tudi za potovanje, ker ni vedel dobro, kaj more nastati po posvetovanju z Rotgierom, in čakal je.

Med tem pretičeta dva dneva od onega časa, ko je bil Rotgier obljubil, da se vrne, potem pa še trije in štiri, toda nikaka karavana se ni pojavila pred ščitnovskimi vrati. Še le petega dne, ko je že napočil mrak, se oglasi rog pred vratarjevimi stolpom. Siegfried, ki je bil ravnokar končal svojo večerno

molitev, pošlje takoj strežaja, da poižve, kdo je dospel. Služabnik se čez trenutek nekako razburjen vrne, toda Siegfried tega ni mogel zapaziti, ker je gorel v sobi ogenj v globoki peči ter je le slabo razsvetljeval mrak.

»Ali so dospeli?« vpraša stari vitez. »Da,« odvrne služabnik. Toda v njegovem glasu je tičalo nekaj, kar je napolnilo Križarja z nemiro. Zato je dejal:

»A brat Rotgier?«
»Brata Rotgiera so pripeljali.«
Po teh besedah vstane Siegfried s sedeža. Dljé časa se je držal z roko naslonjača, kakor bi se bal, da ne bi padel, na to pa je dejal z zamolklim glasom:

»Daj mi plašč!«
Služabnik mu ogrne plašč na rame, on pa je očitno že zbral svoje moči, ker si je nataknil sam kapuco na glavo, ter odšel iz sobe.

Čez kratko je stal na grajskem dvorišču, na katerem se je že popolnoma stemnilo, ter odšel z urnimi koraki po zmrzlem snegu naproti sprevedu, kateri, stopivši skozi vrata, se je ondi blizu ustavil. Tam je že stala gosta tolpa ljudij in gorelo nekoliko bakelj, ki so jih bili prinesli vojaki. Zagledavši starega viteza, so se »knehti« razstopili. V blesku bakelj je bilo móči videti prestrašena lica, in tihi glasovi so šepetali:

»Brat Rotgier.«
»Brat Rotgier je ubit.«
Siegfried se približa k sanem, na katerih je ležalo s plaščem pokrito truplo, ter dvigne konec plašča.

»Prinesite luč bliže,« reče, dvignivši kapuco. Jeden od »knehtov« pripogne bakljo in pri njenem blesku zagleda Križar Rotgierovo glavo ter kakor sneg blede njegovo lice, otrplo in obvezano s temnim robcem pod brado, očitno radi tega, da ne bi

imel odprtih ust. Vse lice je imel nekako podaljšano in pri tem tako spremenjeno, da je bilo mogoče reči, da je to nekdo drugi. Oči je imel zaprte, okrog oces in na sencih pa je imel plave madeže. Lice mu je bilo pokrito z ivjem.

Komtur je med splošnim molkom dolgo gledal mrtveca. Ostali pa so gledali Siegfrieda, kajti vsem je bilo znano, da se je obnašal proti pokojniku kakor oče in ga zelo ljubil. Toda niti jedna solza mu ni privrela iz očí; lice je imel resnobnejše nego drugekrati in na njem se je zrealil nekaj otrpneli mir.

»Takega so mi poslali!« je rekel naposled. Takoj na to se obrne h grajskemu oskrbniku. »Naj do polnoči pripravijo rakev in potem položé truplo na oder v kapelici.«

»Ostala je še jedna krsta od onih, katere smo izgotovili za one, ki jih je Jurand pobil,« odvrne oskrbnik. »Torej zapovem, da jo pokrijejo s suknom.«
»Pokrijte ga s plaščem,« reče Siegfried, pokrivši Rotgierovo lice, »toda ne s tem, marveč s plaščem našega reda.«

In čez trenutek dodá:
»Toda pokrova ne zaprite!«
Ljudje se približajo k vozu. Siegfried si natakne znovič kapuco na glavo, ali spomnil se je še nečesa pred odhodom in vprašal:

»Ali kje je van Krist?«
»On je tudi ubit,« odvrne jeden sluga, »toda morali so ga pokopati v Tehanovem, ker je že začel trohneti.«

»Prav!«

(Dalje pride.)

morskega lista s polnim imenom podpiše. Dokler se pa ne podpiše, imenujem ga grdega lažnika in obrekovalca. Ako se vam ljubi pa po meni udrihati, le korajžno! Saj me dobro poznate, imenovali ste me že enkrat dehelorejni krčmar; veste, da mi je dal dobri Bog širito in močno pleče, zato udri, kdor more bolj; vse prav lahko prenesem, naj bo de pa mož visok ali nizek, kadar pride kdo s podpisom proti meni na dan, potem se pa pogledava. Drugače ne odgovarjam.

Jožef Mervic,
krčmar.

Domače in razne novice.

osebna vest. — Sodnijski adjunkt g. Viktor Devetak je premestjen iz Gorice v Bovec kot začasni voditelj tamkajšnje okrajne sodnije.

Visoki gostje. — V četrtek pop. je prišel v Gorico iz Trsta nadvojvoda Josip Ferdinand s svojim adjutantom Strunzem in bivši nadvojvoda Leopold Wöfling. Bili so gostje artl. generala barona Teuffenbacha. Nadvojvoda je poslušal v četrtek zvečer opero „Otello“ v tukajšnjem gledališču. Včeraj v jutro so se odpeljali iz Gorice.

Dr. Rojic pred porotniki. — Ono spletkarsko vprašanje o — užitnini smo v „Soci“ tako vsestransko preresetali, reč je danes tako jasna, da najbrže niti profesor Berbuč ne bo več dregal v njo na način, kakor je storil svoječasno. No dr. Rojic je pogrel pred porotniki vse neumnosti, katere so prej zagrešili Tumovi nasprotniki. Nam je prav žal, da se nekdanje sušmarstvo z užitnino ni razpravljalo pred porotniki. Dr. Rojic sam je tam že odigral silno žalostno vlogo, ker je — kakor se je videlo — le izmolil na pamet naučeno molitvico, a ni vedel niti toliko, o kakošni užitnini je pravzaprav govor. In tak mož je bil — deželni poslanec! Uboga dežela naša! No, on je politički mrtvec, zato bi radi videli pred porotniki i prof. Berbuča in dr. Pajerja, na katere se je Rojic opiral. Žal le, da bi sodni dvor ne dopustil dokazov, kako otročje skrpucalo je bilo poročilo finančnega odseka — iz peresa prof. Berbuča, kakor smo ga dovolj razmesarili že v „Soci“, kakor tudi ne dokazov, da so neresnične in skrajno smele trditve dr. Pajerja, katerega je Rojic tudi vikel za las v sodno dvorano, kjer bi se mu utegnila prav slaba goditi. Dokazalo bi se, kakor smo v „Soci“ že povedali, da je bil dr. Tuma oni čas na dopustu, a da se dr. Pajer ni čisto nič trudil z vprašanjem o užitnini. Vse nekaj drugega mu lahko dokazemo.

Da so razburjali voliče pred volitvami s pravljico o velikanskih škodah na užitnini, katere ima dežela vsled dr. Tume, to je vsaj umljivo, ali da dr. Rojic prabaja se v l. 1903.

s takimi oslarijami celo pred porotnike, to je dokaz, kako nizko sodbo mora imeti o našem porotnem sodišču. Ako hoče preobračati take kozolce in upati na oprostitev, potem je le dvojnjo mogoče: ali je menil, da si je izbral res same čuke za porotnike ali pa je sam tisti znameniti „kompletin ....“, kakor ga je svoječasno nazival sam prečastiti general dr. Antonio Gregorčič. — Drugačnega odgovora mu ne moremo dati v „Soci“. Dober mu tek!

Kako so smešni. — Slišijo travo rasti. — „Corriere“ in za njim „Piccolo“ sta priobčila vest, da je bil sklical dr. Tuma v nedeljo na posvetovanje več slovenskih volilcev v Gorici gledé na bližnje dopolnilne volitve v gorški mestni svet. Smejali smo se, ko smo čitali to vest, in sicer iz dveh vzrokov: ker dr. Tuma v nedeljo niti v Gorici ni bilo in ker so pokazali laški „liberalci“, v kako smešnost so zabredli. Može so obupani. Na zunaj so hoteli veljati za pristase pravega liberalizma, pod katerega zastavo naj živi Gorica; ako si si pa nekoliko poblizje pogledal delovanje te gospode, pa si mogel sprevideti, da ni med njimi nikakega pravega delovanja v nikakem pogledu, marveč le toliko, kolikor je neohodno potrebno, kolikor zahtevajo razmere in časovni odnosi. Njihov liberalizem je podoben strahu, ki je v sredi otel, ob krajih ga pa nič ni. Veliki so bili ti može le v hujskanju proti Slovincem, v zabavljanju in pa v bahanju z 2000 letno kulturo. Prišel pa je čas plačila, in sicer je klerikalizem, to človeško zlo, oni, ki se bliža tem liberalcem vedno bolj grozeče, ki hodi okoli njih ter išče, kje bi koga požrl — in pozira jih res. Namesto da bi se ti laži-liberalci, ako že sploh upajo še na kako bodočnost, oprijeli sredstev, ki bi bila sposobna, da bi se postavili vspešno v bran proti svojim nasprotnikom, pa so zahajali priljubljenega „narodnega“ konja, češ, ako se bomo Lahji v Gorici dvojili in cepili, pa bo po nas in Slovenci znajo priti v mestno hišo. Glejte! dr. Tuma je že imel shod za občinske volitve.... Ako nimajo boljših sredstev za boj proti nasprotnikom v svojem lastnem taboru, potem je že po njih, in drugega ne zaslužijo nego da se jih zapodi z vseh mest, katera zavzemajo. Laška liberalna stranka ima veliko odgovornost za vse ono, česar ni storila za Gorico v onih časih, ko je bila prilika razvijati plodonosno mirno delovanje. Sedaj so prišli v deželo in mesto drugi časi, in Gorica stoji tu skoro brez vsega tega, kar bi morala že zdavnaj imeti. Strašno malo modernih naprav, ali kaj, saj se najnujnejših ni. Umevno, da vre med meščanstvom, in tudi zavre. Ako se okoristijo s tem vretjem klerikalci, pade odgovornost tudi na laske liberalce, kajti pod njihovo vladno se ni nič delalo, pou klerikalno se pa tudi ne bo; utrdi se le moč črne gospode in po solnčni Gorici se bo setalo še več temnega ljudstva nego sedaj... Mislili smo, kdove kaj ukrene mogočna gospoda proti klerikalni poplavi, ali

zatekli so se k strahu pred Slovenci! Je že po Vas — Slovenci pa že vemo, kako nam je delati in si homo znali v vseh slučajih uravnati svoje postopanje tako, da bo nam prav. Ljudstvo je pametnejše in ni tako zagrizeno več proti Slovincem, kakor razni „kaporioni“, ki se čutijo še vedno v polupreteklek času. Capito?

Dogodki v Ricmanjih. — Stanje med novim latinskim kapelanom in med Ricmanjci postaja vsaki dan bolj neznosno. Nikdo ga ne pozdravlja, nikdo ne govoriti z njim, še manje pa občevati. V Ricmanjih ne more dobiti nikogar, ki bi mu hotel biti za mežnarja, ali ki bi mu hotel streči pri njegovi latinski maši; tudi ne more dobiti nikogar, da bi mu opravljal hišne posle. Zato je prišel seboj dva mežnarja in tri dekile. Umevno je, da ob takih razmerah ti ljudje niso mogli vstrajati v njegovi službi. Dosedaj sta izginila oba mežnarja, ki ju je pripeljal seboj, in ena dekila. Dobil je potem enega mežnarja s Koperščine, ki je pa bil v Ricmanjih samo en dan. Na to je prihitel na pomoč znani prijatelj v Trstu, sv. Jakobski župnik, gospod Anton Hrovatin, kateri je osebno iskal po Trebčah mežnarja za Ricmanje in ga tudi našel. Pogodil ga je tako, da bo imel v Ricmanjih poleg stanovanja, hrane in vse oskrbe še 40 kron na mesec. A tudi ta ni mogel obstati. Tudi ga ni hotel pustiti v tej službi njegov brat iz Trebič, kateri je vrl slovenski narodnjak. Po nekotikih dnevih jo je včeraj tudi ta popihal na svoj dom. Tako imamo sedaj v Ricmanjih latinskega kapelana, a ne moremo priti do latinskega mežnarja. Zvonovi so zopet utihnili in naš latinski kapelan hodi maševat v bližnji Borst. Tako ni pomogla niti mogočna roka župnika Hrovatina — Ricmanje ne morejo dobiti stalnega mežnarja. Na vse to pa se mi vprašujemo: kedo poplača te drage latinske poskuse?

Za nastopom orožnikov, kateremu je bil očevidno namen ta, da bi Ricmanjce prestrašili, kateri namen pa se ni dosegel, začelo se je proti Ricmanjcem drugače postopati; tako-le namreč: proti Ricmanjcem so naperjene razne sodnokazenske ovadbe. Do sedaj so se vršile že štiri kaze razprave pred c. kr. kazenskim sodnikom v Koprju. Najvažnejša med njimi je bila tretja razprava, ki se je vršila dne 5. t. m. pred kazenskim sodnikom d.rom Mattioni-jem. Obtoženih je bilo 13 oseb iz Ricmanj, med njimi sedem moških in šest ženskih. Med obtoženimi je bila tudi 8-letna solska deklica. Tožilo jih je državno pravdnistvo, da so dne 17. febr. t. l. prišli v šolo ter zahtevali od novega latinskega kapelana, da jim izroči vse one njihove otroke, ki nimajo še sedem let, da jih odpeljejo domov, ker nečejo, da bi se učili krščanski nauk latinske cerkve. Za pričo je bil pozvan tudi novi gospod latinski kapelan Josip Krančič, ki je pred sodnikom izjavil, da so obtoženci prišli v šolo povsem mirno, da so mirnim načinom zahte-

vali od njega svoje otroke in da niso rabili nikake sile. Obtoženci so se branili, naglašuje, da so izstopili iz latinske cerkve in da jim je znan zakon, po katerem otroci pod dovršenim sedmim letom sledijo veroizpovedi svojih roditeljev in da torej njih otroci niso bili dolžni ostati na latinskem krščanskem nauku. Na to je sodnik izreč razsodbo, v kateri je obsodil petorico v globo po 20 kron, oziroma po dva dni zapora, četorico pa na globo po 10 kron, oziroma po en dan zapora. Vsi obsojeni so takoj prijavili rekurz in zahtevali prepis rozsodbe.

Na sodišču je prišlo do drastičnih prizorov med Ricmanjci in novim gospodom kapelanom, kateri se je moral pač prepričati, da je v Ricmanjih popolnoma nemogoče.

Cesta iz Ročinja na Kambresko, katero je prevzel cestni odbor kanalski v izvršitev, se začne graditi prihodnji teden. Napravljena je v ta namen steza po celi črti bodoče ceste. To je najlepši odgovor „Prim. Listu“, ki vedno črni cestni odbor kanalski, da nič ne dela. Ta cesta bode volike važnosti v gospodarskem pogledu za vse obokne v njeni bližini.

„Jednakopravnost“ zaplenjena. — 6. štev. tega vrlega glasila politiskega društva enakega imena v Idriji (izhaja v „Gorški tiskarni“ vsak drugi četrtek) je objavila času primeren uvodni članek „Nekaj luči“. Ali zdi se, da je posvetilo „preveč luči“ v temo klerikalnih spletkarij, da se je preveč približalo našemu gospodu državnemu pravdniku, ki ni privoščil te „preveč luči“ idrijskim čitateljem ter je napravil s svojim mogočnim svintnikom križ čez prvih 32 vrst in list zaplenil. Prirejeno je bilo seveda tačoj drugo izdanje. — Proti tej zapleni se uredništvo pritoži.

„Pfaffovi šivalni stroji.“ — Ogledali smo si pri tvrdki Saunig & Dekleva v Gorici „Pfaffove šivalne stroje“ ter se prepričali, da isti zaslužijo res prednost pred drugimi enakimi šivalnimi stroji. Tvrdo Saunig & Dekleva v Gorici pripočamo našim rojakom v mestu in na deželi ter opozarjamo ob enem na današnji oglas tvrdke.

Šoška podružnica „Slovenskega planinskega društva“ v Tolminu vabi vse svoje člane k rednemu občnemu zboru, ki se bode vršil na dan sv. Jožeta ob 11. predpoldne v prostorih „Tolminske čitalnice“ s sledecim dnevnim redom: 1. letno poročilo, 2. proračun za leto 1903, 3. volitev novega odbora, 4. razni predlogi in napveti. Ob nesklepnosti se bode vršil 1 uro pozneje drugi občni zbor, ki bode zbora ob vsakem številu udeležencev. Pri tej priliki se podružniški odbor znovi obrača do onih članov, ki so zaostali s članarino, z nujno prošnjo, naj jo blagovole čim prej vplačati, da obyarujejo društvo neljubih sodnijskih sitnosti. Plačujočim članom se takoj odpoalje društvena izkaznica. Odbor.

Zapiski mladega potnika.

(Dalje.)

Piše B. V.

Prav lahko je mogoče, da je Tician našel tam kje na Slovenskem obrežju v Benetkah tako mlado Dalmatinko, ki je slučajno prišla na jadernici v Benetke in da jo je peljal na svoj dom. Obraz njenega lica je tako melanholičen, tako pristno jugoslovanski. Znana slika Guida Renija, Beatrice Cenci, je pač zaslovela posebno iz tega razloga, ker kliče njeno ime ginljiv roman ženskega srca v spomin. To je mlado, sanjavo, nedolžno in blede dekile, zavito v bel plašč, pokrito z belim turbanom.

Napravil sem mal ovinek in se vrnil preko španskega trga, kjer čakajo modeli po ves dan na umetnike in kjer usiljujejo prodajalke šopke cvetic. Opazilo me je mlado dekile v noši Čočarov, poletelo k meni in mi porinilo šopek vijolic v zunanji žep suknje.

Zvečer sem bil v mali, a jako prijazni kavarni blizu glavne pošte. Dva žurnalista, prvi starejši, drugi mlajši, sta popravljala in urejevala novice za svoj list; prihitel je tretji z najnovejšimi novicami iz brzojavnega urada, vsi trije so se brzo odstranili, da uporabijo novo došle novice ali da se podajo tja, kamor jih kliče dolžnost. Za zastorom, ki je na mestu vrat, so prodajalci časnikov s kričavim, sonornim glasom, držeči kakih trideset listov v roki, kakor so dolgi in široki, ponujali še od časnikarskega črnila duhteče časnike in naznanjali v kratkih besedah glavne dogodke današnjega dne. To živahno klicanje, to ponujanje listov, ki dajajo smer javnemu življenju, na ulici, me je osupnilo in ob enem razveselilo. Kake krepke, zategnjene in daleč se razlegajoče glasove imajo ti raznašalci! Največja rimska kavarna je kavarna Aragno nasproti palači, v kateri je avstrijsko poslanstvo pri kralju. Tam se shajajo vsi rimski sloji okoli

desete ure, uplivni politiki in voditelji strank stikajo glave v kakem kotu, ali nikdo jih ne pozna. Kavarna je sicer prva v Rimu, ali nikakor ne odgovarja velikomestnim zahtevam. Rimljani ne čitajo mnogo in niso tako razvajeni, kakor smo mi. Raznašalci hodijo po kavarni, vsak si kupi svoj list.

Pot od trga sv. Petra po Lungari do vile je pust. Dolge, nekako zapuščene stavbe še iz časov, ko so bili papeži tu gospodarji, bolnišnice, v katerih menda ne vlada največja čistota in iz katerih udarja na nos vonj karbola, se raztezajo ob cesti. Potem se začne neko žalostno predmestje; to niso hiše s stanovanji proletarcev, ki so prišli še le pred kratkim z dežele v mesto, temveč v teh starih poslopjih stanuje buržoazija proletarcev, ki je že dolgo v Rimu naseljena, in ki se je že združila s pravimi Rimljani. Siromašne krčme in prodajalnice jestvin imajo tu neki poseben značaj.

Pristne kuštrave »popolane« gledajo skozi okno, okoli katerega je razobešeno komaj prano perilo. Ta prašna ulica nima konca ne kraja. Dvokolesni vozovi nas srečavajo, s šuto in opeko natovorjeni. Mimo blaznice in vojaške jetnišnice vodi pot, to je mimo zavodov, ki niso posebno pripravi, olupšati okolico kake vile. To pač ni pravi milieu za rimsko vilo, katero imenuje nekdo najlepšo na svetu. Povsem drugo okolico ima vila Borghese, katere park deloma opasuje mestni zid, čigar stolpi so podobni razvalinam roparskega gradu. Solnce pripeka, hoja utruja. Na desni je razsežna barokna palača, na levi pa priprosto srednje veliko poslopje brez stolpov in posebnega lipša, sredi malega vrta, Farnesina.

Pročelje je ednostavno, ali mojstersko izmišljeno po svoji priprosti in mirni harmoniji. Nič preobloženega ni najti. Dve stranski krili ob strani nekdanj otvorene lope povečavati ugodni vtis. Friz pod napuščem je krasen. Vstopimo v prvo dvorano, ki je bila najbrž jedilnica. Po Rafaelovem načrtu je izvedel Giulio Romano z drugimi učenci

deset dogodkov iz življenja Psihe. Dozdevalo se mi je najprej, da je tam gori velika mesnica, kjer se prodaja opekasto rdeče meso, tako zopern je inkarnat mladih bogov in boginj, ki se preveč odbija od temnomodrega ozadja. Nikdo ne more dvomiti, da je vse to silno ljubko in da je bil duh antične mitologije zmagonosen v dobi preporoda. Vse te zgodbe Psihe, ki je sovražila Venero, so velepomembne radi tega, ker pričajo, da je gospoda, ki se je tu zbirala, imela temeljito izobrazbo.

Kdo razume danes te zgodbe, ako je pozabil doma potovalno knjigo? Ob onem času pa je bila vsakomur znana antična mitologija, in menda ni bilo niti ednega med gosti, ki ne bi bil čital Apulejeve pesmi o Psihi in Amorju. Najlepši je pač oni prizor, ko prosi Venera Jupitra, naj bode njen zaveznik, ko se posvetujejo bogovi in ko se vrši poroka Psihe, ko gracije mečejo cvetje med bogove, ki se naslanjajo ob nektarju in ambroziji. Girlande in festone okrog in okrog je slikal Janez iz Vidma. Tu so na drogih listje in cvetje, sadje, buče, reitke, dinje, limone, naranče. V tej dvorani so se mogli dobro počutiti le pogani, ko so videli nad mizo ves olimp s temi robustnimi bogovi in milovidnimi boginjami.

K bankirju Chigiju so prihajali v goste papeži, posebno Julij II., katerega grb s hrastom in s hrastovim listjem okrog tudi ne manjka v jedilnici, kardinali, monsignori, umetniki in krasne žene. Rafael jim je sezidal teraso ob Tiberu, tam so se prirejali opulentni, sijajni obedi. Bajka pravi, da so metali po gostiji krožčke, na katerih je prejšed sedel papež, v Tiber; krožčki so bili iz samega zlata, in praktični Chigi je imel nastavljen mreže, da bi voda vse to zlato ne odnesla v morje. To je bilo rajanja in uživanja, to je bil pristni nepokvarjeni cinquecento. Diven je bil razgled s terase nad Tiberom, saj se je videl od tod ves Rim. O terasi ni več sledu. Tiber je zožen in ukročen od visokih obrežij, in na visokem nasipju čoha melanholičen starec s

Trgovsko-obrtna družba v Gorici, ta ponos goriskih Slovencev, je pričela z novim letom svoj šestih odsekov, v kateri je pristopilo do 13. t. m. že 1054 deležev po 300 K, kar daje nove zadružne glavnice 316.200 K. Šesti odsek bo torej med sedaj tekočimi najmočnejši.

V lanskem letu je bilo čistega prometa K 5.004.067. — Vseh posojil je bilo K 1.248.175, vlog pa K 912.745.

Po izplačilu I. odseka je bilo članov še 1257 s 3144 deleži ali z glavnico 943.200 K (Članom I. odseka se je izplačalo K 381.489). — S šestim odsekom je torej zadružna glavnica daleč presešla — milijon kron, kar daje hranilnim vlogam toliko varnost, kakršne ni najti kmalu pri kakem denarnem zavodu. (Lastna glavnica presega svoto hranilnih vlog, a vrhu tega je še neomejeno jamstvo zdaj okoli 1400 članov!) — Več spregovorimo, ko bodo izdani računi za prvo petletje.

Pri nemških pridigah v jezuitski cerkvi na Travniku pojejo nekatere slov. učit. kandidatkinje, in sicer pojejo nemški. Ali so komandirane za tako petje ali delajo to prostovoljno? V ednem ali drugem slučaju je škandal velik; in kaj smemo pričakovati v drugem slučaju od takih bodočih slovenskih učiteljic? — In zdi se nam, da pojejo prostovoljno. Kaj pravi k temu vodstvo učiteljskega?

Vinarsko in sadjarsko društvo v Kanala vabi k obilni udeležbi javnega predavanja g. Antona Štreklja, potov. kmet. učitelja, katera bo v četrtek, dne 19. t. m. v šolskih prostorih po popoldanski službi božji. Predavanje bo zelo zanimivo in se pričakuje najobilnejše udeležbe. Radi tega predavanja se odloži volitev novega predsedništva in odbora na poznejši čas, ki se v kratkem naznani.

Narodni kolek. — Čehi so jako iznajdljivi glede načinov, kako dobivati denar za narodne namene. Zdaj so začeli uvajati narodne kolke in si obetajo od njih največjih dohodkov. Društvo za zgradbo narodnega gledališča v Brnu je prvo izdalo te kolke po 2 vinarja. Kupujejo jih narodna društva in jih prilepljajo na vse vstopnice k svojim prireditvam. Kdor gre v gledališče, na ples, na maskarado, na dirkališče, v koncert, izkratka kamorkoli, kjer treba vzeti vstopnico, plača vstopnino in še 2 vinarja za narodni kolek. To je na najpriprostejši način pobiranja prispevkov za narodne namene. Morda bi ne bilo napačno, če bi se na ta način tudi pri nas poskusilo s temi kolki za kak res važen in obče naroden namen.

Samomor duhovnika. — V Ljubljani se je ustrelil z revolverjem kaplan Ivan Mavrič. Bil je neozdravljivo bolan na srcu in pljučih. Zdravil se je v tamkajšnjem „Leoninum“-u. Odsel je iz zavoda v tivolski gozd ter tam končal življenje. Na podlagi zdravniškega spričevala so ga pokopali cerkveno, ali na prostoru za samomorilce. Soc. demo-

krata Železnikarja, ki se je ustrelil pred kratkim, pa niso hoteli pokopati cerkveno!

Na 15 let ječe obsojen katoliški duhovnik. — Pred porotniki v Celovcu se je vrsila obravnava proti 30 let staremu katoliškemu kaplanu Tomažu Maseku, ki je bil obtožen hudodelstva tatvine in poskušenega zavrtnega umora. Služboval je v Pulstu na Koroskem pod župnikom Vlacovom Strnadom. Ukradel je župniku hranilno knjižnico za 3842 K, glasečo se na česko hranilnico v Pragi. Dvignil je tudi po neki ženski večji del denarja ter živel razkošno. Župnika je sleparil z brzojvankami, da denar ni dvignjen. Ko je pa župnik hotel iti v Prago, da poižve, kako je s to rečjo, je sklenil, umoriti ga. Najprvo mu je bil nasul v juho nekakega strupa, ali te župnik ni zaužil, potem pa mu je djal v mašno vino ciankali. Župnik je zaužil pri masi le malo strupa, se onesvestil, ali čez čas prišel zopet k sebi. Kaplan je mislil, da umre, ali to se ni zgodilo, in preiskava je pokazala, da je zločinec kaplan. Pred sodnijo je tajil ter se izgovarjal na vse mogoče načine, ali porotniki so ga spoznali krivim, in Masek je bil obsojen na 15 let trde ječe z jednim postom vsaki mesec.

Kako se lahko doseže starost sto let. — Da bi se rešilo to vprašanje, vprašal je neki nevjorski časnik pri 20 nad 100 let starih osebah. Dobil je med drugimi sledeče odgovore: „Kdor hoče postati sto let star“, je izjavila najstarejša Marija Mac Donald, 131 let stara zamorka „mora mlad stopiti v zakon, vsak dan pri jutranji zarji vstati in ne veliko piti.“ 125 let stara Noe Katy je rekla, da se sploh ne sme omožiti, mora pa vsak dan zgodaj spat iti in nič jesti ter se nikdar ne vznemirjati. Franc Binnion iz države Illinois je mnenja, da le vsled tega učakal tako visoko starost, ker je bil vedno zagrižen sovražnik tobaka in vpijanljivih pijač. Mac Grath, ki je star 103 leta, je ravno nasprotnega mnenja. On namreč misli, da se mora vedno delati, nikdar več ležati kakor 7 ur in da se ne sme nikakor napovedati boj tobaku in pijači. Kateri recept je najboljši, ker so vsi nasprotni, to naj vsak sam razsodi.

Trgovina manufakturnega blaga Hedžet & Koritnik v Gorici na voglu Corso Verdijeve in Šolske ulice (v prostorih bivše okrožne sodnije se je otvorila pretekli teden. V zalogi bode ravnokar došlo, čisto novo in sveže blago najnovjših vzorcev kakor sukna, volne, hlačevine vsakovrstnega perila za prihodnjo sezono ter vse v manufakturno stroko spadajoče blago. V zalogi bodo nadalje pristno domači izdelki vsakovrstnih pletenin „Prve kranjske mehanične tovarne pletenin“ D. Hribarja v Ljubljani. Edina zaloga Ciril-Metodovega platna. Postrežba bo točna in cene najnižje.

Svetovno znano je, da dajo Mauthnerjeva napojena semena pese za papič največji pridelek. Ravno tako izvrstna kakor tudi nedosežna so Mauthnerjeva zelenjadna in cvetlična semena.

starim, rjastim štrigljem prašno in mršavo, meditativno in nepremladu mulo, ki ima skrivljene sprednje noge. Vrt je precej zapuščen. Okoli mene je cel krog narančnih dreves, katerih zlatkasto-rdeči sadovi se tako lepo odbijajo od podolgastega, temnega perja. Zreli sadovi so že padli na zemljo, nikdo jih še ni pobral, kajti vsaka roka bo segla po onih svežih narančah, ki se lesketajo v vejevju, in ne po nagnitih na tleh.

Najboljše sodilo je vsklík: »To je lepo, to ni lepo«. S tem je vse povedano. Kadar stojimo pred Rafaelovo Galatejo, šine preko ustnic edino le beseda: »To je lepota!« Galateja je krasna, mila, ali vendar ne preveč idealizovana ženska, stoječa na školjki, pred katero sta vprežena dva črna delpina. Okoli nje so morska božanstva, Nerejide in Tritoni. Njeno tovarišico je ravno objel rujav, polupijan Triton, ki ima glavo ovito z bršljanom. Ona se ga sicer še sramežljivo brani, ali v prihodnjem trenutku se mu uda in stvorijo pomočju svoje lepote iz tega divjaka plemenito in dobro bitje. Risano je vse oblo, okroglo in neznansko ljubko, inkarnat je silno fin. Trije puttii streljajo s puščicami na Galatejo; Eros jih je poslal. Tajna sreča in blaženost zažari v teh rajsko-lepih črtah.

Bogati Chigi ni bil Rafaelov mecen, ampak njegov prijatelj. Ko je bila Farnesina dozidana, naprosil ga je, naj tudi on ozaljša stene z mitološkimi zgodbami. Rafael je začel z delom, ali ni mu šlo od rok, ker se je zaljubil v neko rimsko krasotico. Agostino Chigi ni obupal; morala se je nastaniti v vili, da je bila v Rafaelovi bližini, ko je slikal Galatejo. — Ne samo kot slikar, ampak tudi kot arhitekt se je izkazal Rafael pri zgradbi Farnesine. Napravil je načrt za hleve, v katerih bi imelo prostora sto konj. Preporod ni samo zahteval, da živijo ljudje v ponosnih palačah, katerih slog je imel toliko podobnosti z antiko, tudi konji so morali imeti hleve, sezidane po vseh pravih stavbarstvih. Načelo lepote je bilo povsod merodajno. Rafael

sam in njegovi sodobniki so bili pravi Grki. Ako bi živeli pred osemnajstimi stoletji, ali bi odložili nošo šestnajstega veka in se oblekli v himation in bi jih plašč kakega čarovnika zanesel v Grčijo, mislili bi morda vrstniki Sofokla in Fidiije, sodeči po njih umetniškem okusu in estetični izobrazbi, da so ti prišleci Grki, katerih domovina je Elida ali Mesenija.

Šestintrideset let star, je umrl Rafael. Njegova zgodnja smrt je bila strašna izguba, ne le za italijansko umetnost, temveč za celo novodobno kulturo. Genij, ki je ustvaril v letih, ko se drugi začenjajo še le razvijati, največja remekdela, ne bi nikdar miroval, temveč se vedno bolj izpopolnjeval. Kdo ve, kam bi ga bil privedel še nadaljnji razvitek. Okretno, s katero se je prilagodil raznim šolam, je bila velika. Najprej je bil povsem pod uplivom Peruginova, in navadil se je tako na njegovo mehko, skoraj sladkasto maniero, da nikdo ni razlikoval Rafaelove kopije od mojstrovega originala. Potem pa je vsplamtel meteor Michelangelova na nebu umetnosti. Hotel ga je posnemati ali največje težkoče mu je stavilo njegovo mehko umbrijsko duševno razpoloženje in Peruginova šola. Začel je študirati anatomijo in dolge noči je prebdel v mrtvašnici, kjer je na mrtvem človeškem telesu proučeval funkcije vsakega sklepa, vsake kosti, vsake mišice in žile. Vse to je imelo le malo uspeha, njemu ni bilo dano, da bi prikazal silo in moč, ampak ljubkost, posebno ženskega telesa. On navadno ni bil strog in dosleden psiholog. V portretu ga govtovo prekaša Tician, nedosežen je v kompoziciji celih prizorov, stance so sijajen vzgled. Trmasti Michelangelo ne bi dopuščal, da bi mu največja papeža prepoveda naravnost ukazala, kaj ima slikati, in tendenco bi sploh zanemarjal. Rafael je pa rad ugodil vsem željam svojih visokih zaščitnikov, na papeškem dvoru je bil vrlo čislán, ni se ga izogibal ali tudi pridvornik ni bil nikdar. Imel je naslov kubikularija. Papež mu je bil dolžen veliko svoto denarja. Ni bil umetnik, ampak knez

Proti tiganju in revmatičnim boleznim, ob katerim zjutraj jih na tisoče trpi posebno ob nastopu ojštega vremena, je najboljšje učinkujoče sredstvo Zoltanovo mazilo. Stekl. 2 K. Lekarna Zoltan Budimpešta. Zaloga: Dunaj, lekarna Lugeck 3.

Razgled po svetu.

Državni zbor bo zboroval, kakor se namerava sedaj, pred Velikonoco do 3. aprila, po Velikonoci pa prične z zasedanjem dne 21. aprila, in sicer ulegne trajati to zasedanje do konca meseca junija. Državni zbor ima rešiti: pogodbo, carinsko predlogo, predlogo o carinsko-trgovski pogodbi in bančne predloge.

Proti vojni predlogi namerava prirediti, kakor se sliši iz Zagreba, hrvatska opozicija v „Sokolovi“ dvorani velik protestni shod.

Državni zbor. (Dalje.) Ofner je obzvaloval, da pozira militarizem vso finančno moč naše države, vsled česar se zanemarljivo važni gmetni in kulturni interesi prebivalstva. D' Elvert je branil ministerskega predsednika, teš, da je Josegel z Ogersko pogodbo, ki ni nič slabejša od pogodbe Badenija in Thuna. Trdil je, da ni res, da je vlada nasprotna Čehom ter da bodo Nemci tudi v bodoče branili svoje interese z vso energijo. Löcker je tožil radi zatiranja Nemcev na Ogerskem. Trdil je, da je Avstrija nazadovala na gospodarskem in znanstvenem polju ter je obsojal upliv klerikalizma na solstvo. Tschan je izrazil mnenja, da bi bilo prav, ako bi Avstrija prehitela Ogersko v ločenju carinskega tarifa. — V nadaljevanju je rekel Menger, da nekateri poslanci stremijo za tem, da naj se jim plača v gotovini in bogato vsaka važnejša državna akcija, celo prvo čitanje proračuna. Že tako je težko pokrivati upravne troske iz vedno revnejših državnih dohodkov, tak dvojni proračun je pa popolnoma nemogoč ter postaja v led tega propad drž. financ neizogiben. Govoril je za povzdigo in pospeševanje brodarstva po rekah in jezerih s opornjo, da je promet v Ustju na Českem skoro dvakrat tako živahen kakor v Trstu. Govoril je dalje za pospeševanje visjesolskih zavodov, zlasti tehničnih, ter zahteval končno povzdigo produkcije in pospeševanje podjetnosti. Izjavil je končno, da bo glasoval za proračun.

Posl. Spinčić se je bavil z znanim odgovorom min. preds. glede tajne klavzule v pogodbi z Italijo, rekoč, da dejstva govori jasno o višjih ozirih, ki jih ima vlada do Lahov na škodo večine slovenskega prebivalstva v primorskih deželah. Vlada naj posluša pritožbe od vseh strani ter nepristransko preiskuje in presoja ter pravično izvršuje narodno ravnopravnost. Körber je pozneje govoril zopet tako lepo kakor zna. Slov. poslanec je rekel, da marljivo zasledujejo vse vladne korake ter da je vlada z

isto ljubeznijo privezala nase Slovence kakor Lahe (!)

Srbski poslanec dr. Kvekvic je obsojal protisrbsko politiko vlade ter govoril o proganjanju Srbov v Dubrovniku in Kotoru. Perić je očital vladi, da zanemarljivo interese Hrvatov v Dalmaciji, da si le zagotavlja prijateljstvo Italije. Vsenemec Berger je govoril proti Poljakom, Čehom, proti favoriziranju katolicizma, napadal dinastijo. Malfatti je govoril o rečeh, ki se tičejo tirolskih Lahov.

Ruski car je imel priti v bližnji spomlad v Rim, da vrne poset kralja Emanuela v Peterburgu. Ali kakor poročajo iz Rima, se preloži carjev prihod v Rim baje na jesen.

Manifest ruskega carja. — Ruski car Nikolaj je izdal manifest, s katerim zaukazuje razne reforme v prilog kmetijstvu. Določa pa tudi, da se mora navzlic vsaj toleranci nasproti drugim veroizpovedanjem pospeševati pravoslavno cerkev.

Macedonija. — Londonski list „Daily News“ piše, da se v vseh večjih mestih posebno pa na Dunaju, v Petrogradu, Berlinu, Parizu in Londonu, nabirajo prostovoljci za Macedonijo. Macedonci hočejo voditi guerilla-vojsko in obračajo posebno pozornost na moze, ki so si pridobili izkušnje v zadnji burski vojski. Najboljšemu vohunu, ki ga je imela Anglija v transvalski vojski, so došle ponudbe od macedonske in od turške strani. Burskemu generalu Dewetu so neki Macedonci ponudili zelo odlično mesto v macedonski vojski, istotako pa tudi mnogim angleškim častnikom.

Drugo važno odkritje je pa to, da pri konfiskaciji blagajne in arhiva macedonskega odbora bolgarska vlada ni ničesar našla. Vse je poprej izginilo, predno so prišli konfiscirati. Odbor je bil brzkone pravočasno poučen o namenih bolgarske vlade in je storil vse potrebno, da denar in tajna pisma ne pridejo v nepoklicane roke. Londonski „Daily News“ poroča, da je 50.000 dobro oboroženih Macedoncev pripravljenih, da primejo za orožje. Kljub dementijem o mobilizaciji turške armade se potrjujejo vesti o mobilizaciji. Te dni je turško vojno ministerstvo odločilo, da se tretji voj v Monastiru pomnoži za 25.000 turskih vojakov iz Male Azije. Ob enem je zopet prišel na vodstvo orientalske železnice ukaz, naj ima vse pripravljeno za vožnjo vojaštva iz Carigrada v Solun in Monastir. Tudi za vojaško službo sposobni Arnauti so bili poklicani v službo k svojim vojaškim poveljstvom. V slučaju, da bi kaka vlast hotela se umešavati v balkanske zadeve, ali pa v Bolgarijo, je obljubila Rusija Bolgariji, da prvi dan pride iz Odese v Burgas 30.000, a drugi dan zopet drugih 70.000 ruskih vojakov iz Sebastopolja.

Svila za neveste od 60 kr. do gl. 11:35 v vseh barvah. Franko in carine prosto na dom. Bogata vzorna zbirka z obratno pošto. **Tevarna svila Henneberg v Curihu.** (R)

brez naslova. Petdeset umetnikov ga je spremljalo, kedar je hodil preko trga sv. Petra v Vatikan. Ko je slikal v Perudži svetnike in svetnice, je bil Umbrijec, kristijan, potem se je prelevil v Grka in v smrtni uri, dovršivši »Preobraženje«, je bil zopet kristijan.

Rimski knezi so obubožali. Izven Rima imajo sicer latifundije ogromnega obsega, ali vse to je zadolženo. Nikdar niso sami skrbeli za posestva, ampak vse gospodarstvo je bilo v rokah oskrbnikov, ali pa se je dala zemlja v najem. Ni čuda, da je šlo potem vse rakovo pot. V svojih palačah so hranili in še hranijo umetniške zaklade neprecenljive vrednosti. Kako zapeljivo je bilo vendar za lastnika kake imenitne slike, prodati jo v inozemstvo za visoko svoto, katera bi ga hipoma rešila večnih denarnih zadreg. Po vzetju Rima je pa država z močno roko preprečila tako pač nikakor ne domoljubno počenjanje. Sklenila se je postaviti, ki proglašala vse umetnine kot narodno posest in strogo kaznuje vsakogar, kdor bi se jih osmelil prodati. Vkljub temu zakonu je pa vendar mnogo umetnin izginilo iz Italije, kakor na primer Rafaelov igralec na violini. Krivci, posebno pa razni knezi, bojda niti kaznovani niso bili. Država je kupila vilo Borghese. Nastale so neke homatije, in vila pride v kratkem zopet na javno dražbo. Knez Borghese je ponudil vilo z razsežnimi zemljišči državi zastonj, ako mu ona dovoli, da proda Ticianov »Amor sagro e profano« v inozemstvo. Ako se preudarja, da je znašala nakupnina vile nekoli milijonov lir, potem si lahko predstavljamo, kake ogromne svote ponujajo tuji muzeji ali tudi zasebniki za take in podobne umotvore.

(Dalje pride.)

Wilhelmova tekočina za mazanje

„Bassorin“

c. kr. privilegovana 1871.

1 vrček 2 K, poštni zavoj = 15 komadov 24 K.

Wilhelmov c. kr. priv. „Bassorin“ je sredstvo, čegar pomoč je dokazana po znamenitih preiskavah in praktičnih skušnjah in se proizvaja jedino le v lekarni

Frana Wilhelma

c. kr. dvornega zalagatelja

V Neunkirchen, Spodnje Avstrijsko.

Kot mazilo koristi se tem, da je pomirljivo, ohladi in vtolaži bolečino pri boleznih na živcih, v žilah, udih in kosteh.

Zdravniki ga uporabljajo v teh slučajih, posebno ako se te bolečine pokažejo po velikih naporih na marširanju ali pri zastarelih boleznih. Rabijo ga tudi h bolazeli, gozdarji, vrtnarji, telovadci in kolesarji z najboljšim uspehom.

V znak pristnosti je na omotu grb občine trga Neunkirchen (devet cerkva).

Dobiva se v vseh lekarnah.

Kjer se ne dobi, vrši se pošljatelj direktno.

Podpisani priporoča slavnemu občinstvu v Gorici in na deželi, svojo

prodajalnico jestvin.

V zalogi ima kave vseh vrst, različne moke iz Majdičevega mлина v Kranju, nadalje ima tudi raznovrstne pijače, n. pr.: francoski Cognac, pristni kranjski brinjevec, domači tropinovec, fini rum, različna vina, goružice (Senf), Ciril-Metodovo kavo in Ciril-Metodovo milo ter drugo v to stroko spadajoče blago. Postrežba točna in po zmernih cenah

Z odličnim spoštovanjem

Josip Kutin,

trgovec v Semeniški ulici št. 1

v lastni hiši, kjer je Trgovska obrtna zadruga.

Gostilničarji in kavarnarji pozor!

Higijenične pljuvalnike

po predpisih priporoča trdka

Konjedic & Zajec

v Gorici.

Cena komadu K 1.40.

Hiša na prodaj

v delu mesta pod Kostanjevico,

na prometnem kraju, posebno z otvortvijo nove železnice, — primerna za trgovino; cena jako nizka. — Kje, pove upravnistvo.

E. LEBHERZ

Gorica

tovarna užigalice

priporoča prebivalcem Primorskega svoje izdelke raznih vrst, posebno izvrstne in zanesljive užigalice

Apollo

Odlikovana krojaška delavnica

Ant. Krašič

krojaški mojster v Vrtni ulici št. 26.

Priporoča se slavnemu občinstvu v mestu in na deželi. Ima bogato zalogo vsakovrstnega blaga za vse letne čase in vsak stan. Gotove obleke lastnega izdelka kakor tudi površne suknje itd. Cene zmerne.

Na zahtevo gospode z dežele sem vedno na razpolago ter tudi postrežem osebno z uzorci na njihovem domu.

Dve hiši na prodaj.

Jedna s prostori: kuhinja, 4 sobe in vrtom. Druga iz kuhinje in 1 sobe. Poizve se v ulici **Androna della Pergola št. 2** proti Soškemu mostu, kjer se pogodi lahko tudi za ceno.

Službe išče.

Gospodična, večča slovenskega in nemškega jezika v besedi in pisavi ter deloma italijanskega, želi vstopiti v kako trgovino kot kasirka ali komptoar kot korespondentka. — Naslov pové naše upravnistvo.

„Goriška ljudska posojilnica“

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

Načelstvo in nadzorstvo je sklenilo v skupni seji dne 28. nov. 1902. tako:

Hranilne vloge se obrestujejo po 4 1/2 %. Stalne vloge od 10.000 kron dalje z odpovedjo 1 leta po 5 %. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojila: na vknjižbe po 5 1/2 %, na varčino ali zastavo 6 %, na menice 6 %, s 1/2 % uradnino. Glavni deleži koncem leta 5 1/2 %.

Stanje 31. dec. 1901. (v kronah): Članov 1819 s 7332 deleži po 20 K = 158.640. — Hranilne vloge 1.318.965. — Posojila 1.379.213. — Vrednost hiš 142.643 (v resnici so vredne več). — Reservni zalog 63.014.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakogar.

Odkritje spomenika.

(Solnograška slavnost.)

Mnogokrat sem že požokal v mravljišče, in vse črno je bilo okrog mene; mnogokrat sem bil na klerikalnih shodih, in vse „črno“ je bilo okrog mene, in da bi me vrgli v črni, temni noči v najtemnejše črnilo, toliko črno je gotovo ne bi imel okrog sebe, kakor sem jo imel tačas v Solnogradu. „Črna“ vojska bi bila „bela“ vrana proti oni katoliški masi, ki se je valila po Fridolinskih, Šustersištvev ulicah proti trgu Marka Valesa. Pogledal sem hitro v veliko pratiko, se li morda obhaja kak papežev jubilej. Ne! I oprašal sem tedaj mimoidoče po vzroku teh živih rek, in skoraj bi jo izkupil, ker katoliški romarji bi mi kmalu odgovorili v vsej svoji krščanski ljubezni s pestmi, češ, da ne vem niti za največji praznik katoliškega Solnograda. In kaj je bilo?

Mestni arhivar je našel — šest mesecev je že preteklo — v mestnem arhivu životopis slavnega, a do tedaj žalobog! tako malo znanega braniskega Valesa. Bral je, kako je bil Marko vnet za katoliške ideje (in solza se mu je zasvetila v oči), kako so Marka rade imele njegove ovčice, posebno ona ovca, ki mu je pisala tako dražestna pisemca (in druga solza se mu je vtrnila na arhivarsko lice), koliko nevenljivih zaslug si je pridobil za solstvo v svoji vasi (in pri tem sta kar dve solzi zmočili životopis), in vendar kako grdo je ravnalo liberalno časopisje s tem „mučenikom svojega poklica“ (in arhivar se je jokal tako milo, tako otožno, da

je bil vsled solz cel arhiv v nevarnosti splošnega potopa.) Ko ni imel nobene solze več v očesni zalogi, se je napolil v žalni obleki k preč. g. županu, Hiacintu Slamoglavu, ki je skical se isto uro izredno sejo mestnih svetovavcev in jim približno tako začel govoriti:

„Vrli boritelji katoliške ideje! Hvalimo Boga, da opravljamo ravno sedaj to svojo službo, ker Bog nam je izkazal milost, da lahko popravimo krivico, katero so zagrešili naši pradedje. Proslavimo spomin vrlega moža, čegar plodonosno delovanje je ostalo do sedaj prikrito našim slepim očem. In ta vrli mož je — Marko Vales. Njegovih specijelnih zaslug nočem omeniti, ker jih se ne poznam, opozarjam Vas le na pisemce, katero je dobil On dne 26. marca 1896. od Svoje ovčice, ki Ga povzdiguje s sledečimi besedami: „Res, da imaš 2 dva očca kot prijazni zvezdici, da imaš usnice kot napol odperta cvetica (nagelj), da imaš celo telo polno ljubeznivosti, itd. Vendar to je le natorna stvar... Ti si pa tudi čez natorin“. Te vrstice, dragi moji sobojevniki, nam dajajo migljaj, kako naj proslavimo Njega. Lep je bil, in lepota se najintenzivneje izraza v kiparstvu. Spomenik Mu napravimo, da bo strmel svet, da bodo vedeli naši potomci, kako hvaležno znamo častiti umrle svoje možje!“

„Slava, slava, slava!“ so zagrmeli svetovavci, da se je streslo celo kitajsko zidovje, da se je nagnil Eiffelov stolp za celih 37 stopinj proti zahodu.

Sklepi nadaljnjih posvetovanj tega sveta so bili: spomenik se izklesše iz trdega, suhega kruha, da postane Marko Vales de-

belejši, ko se kip napije dezevnice. Kip napravi dr. zabilogije Dominik Kolescprevec in sicer na trgu, kateremu bodi odslej ime Marko Valesov trg. Stroški za spomenik se pokrijejo iz katoliškega sklada, za kojega se začne pobirati Markov novič. Dne 26. marca, ravno na petdesletnico onega pisma, se pa priredi slavnost, kakoršne se ni videl svet. Spomenik se odkrije in zopet se lahko zaznamuje krasen dan v solnograških letopisih.

Dveča množica me je tirala po ulicah, in le napol sem poslušal svojega soseda, ki mi je razjasnjeval povod slavlja in današnje odkritje spomenika. Prerili smo se slednjic na trg. Ljudstva, koliko ljudstva! Na balkonih, po strehah, bogatejše rodbine so se celo pustile iz kanonov vstreliti v zrak, da so iz zrčne višine lažje gledali na prenapoljen trg.

Sredi trga se je vzdigoval spomenik. Pokrit je bil s splaščem katoliškega usmiljenja in krščanske potrpežljivosti. Okoli ograje so se zbrala vsa pcvabljena društva: klerikalni dimnikarji, ki so reprezentirali v svoji črni uniformi prvoboritelje katoliške ideje, akademski društvi: „Rimska cesta“ in „Palestina“, žensko društvo „Spovednica“, katoliški Sokol, „klerikalna požarna bramba“, „katoliški hribolazci“, „klerikalni veterani“, ki so se pred leti borili pod slavnim poveljnistvom Šustersištvev proti ljutemu liberalnemu sovražniku. Zadnji so bili vredni sočuvstvovanja: temu so liberalci usta zamasil, onemu noge pokvarili s tem, da so mu stopili na noge, največ veteranov je bilo pa brez glave, — žalosten pogled! Tržaška godba Salezijancev je svirala Valesovo

himno: „Pa Marko je lep, ko nagelno cvet, ima zvezdne oči, trebušček drži“. Po himni je padel plašč in — ah!...

Visoka, debela moška postava je predstavljala Marko Valesa. Mesto ust mu je napravil kipar, opiraje se na pismo 24. marca 1896. napol odperto cvetlico (nagelj), mesto 2 dveh očc pa prijazni zvezdici. Na glavo mu je postavil, zopet opiraje se na ono pismo, „itd.“ kot pokrivalo. Ker pa kipar besedila: „in Tvoje telo je polno ljubeznivosti“ ni mogel drugače izraziti, okrasil je krušno telo s samimi klobasami, katere so se mu zdele največja ljubeznivost. Na sohi so bile vrezane zlate besede: „Za solstvo je storil toliko, da orjejo sedaj v Branci sami učenjaki, doktorji, da kopljejo krompir same veleučene kmetice, kajti vsi ti-le so hodili k njemu v solo. Še sedaj se kaže svinjo v Branci, ki zna kruliti celih deset Homerjevih verzov“. Na drugi strani pa želja: „Da bi svetili še dolgo Tvoji prijazni zvezdici na nas“.

Okoli spomenika je bil park, v katerem je bilo nasajeno „cvetje iz vrta sv. Frančiška“, v katerem sta rastle jablana in figovo drevo kot reprezentanta rajске flore. Prvo drevo je dalo povod k prvemu grehu, iz drugega sta si pa fabricirala Adam in Eva prve obleke.

Kanoni so streljali, možnarji so pokali, rakete so zvižgale, psi so cvillili, občinstvo je zaorilo razne: „Živio, Slava, Bog pomagaj!“ — klice, le eden se je stisnil v kot, obudil kes, prižgal smotko, in ta je bil

Ahasver.

Mizarska zadruga v Gorici (Solkan)

Naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem in založnikom pohištva, da ima

veliko zalogo

veliko zalogo

izgotovljenega pohištva vseh slogov

v Solkanu pri Gorici.

v Solkanu pri Gorici.

Naznanjamo, da smo prevzeli dosedanjo trgovino pohištva trdke Ant. Černigoja v Trstu, Via Piazza vecchia št. 1, katero bomo vodili pod enakim imenom.

Kar ni v zalogi, se izvrši točno po naročilu v najkrajšem času.

Cene zmerne.

Delo je lično ter dobro usušeno.

15%

pod navadno ceno

razprodaja radi poznega zimskega časa

J. ZORNIK

Gorica, Gosposka ulica 7

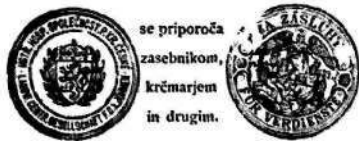
vse zimsko blago, kakor: krasne volnene šerpe, rute, podobleke, vsakovrstno gorko Jaeger-perilo, rokavice, nogavice, bluže zimske čevlje, volno, kožuhovino itd.

Nikdo naj ne zamudi lepe prilike za ceni nakup.

Božjast.

Kdor trpi na božjasti, krčih in drugih nervoznih boleznih, naj zahteva knjižico o teh boleznih. Dobi se zastoj in franko v Schwannon-Apoteke, Frankfurt a. M.

Vinarsko in sadjarsko društvo
za Brda v Gorici

Prodaja naravne in pristne hrške pridelke.

po zmernih cenah.

Zaloga pristnih hrških vin.

Desertna vina.

Razpošilja na vse kraje od 56 lit. naprej.

Uzorce vin pošilja na zahtevo.

Sedež društva: Gorica, ul. Barzellini št. 20.

Posreduje kupčijo s sadjem.

Moke Ebenfurthskega mlina

gg. Schoeller & Co c. in kr. dvornih zalagateljov, se dobivajo na drobno in debelo po konkurenčnih cenah v zalogi

J. Svara & Co Komen.

Vrvarsko blago

lastnega izdelka priporočam po najnižjih cenah. Vsakovrstne vrvi, štrange, uzde, vrvice, konjske podproge (gurte) itd. Ceniki na razpolago.

Anton Šinkovic,

vrvarski mojster.

Kranj - Gorenjsko.

Zaščitna znamka: SIDRO.

LINIMENT. CAPSICI COMPOS.

Iz Richterjeve lekarne v Pragi

pripoznano kot izvrstno bel ublažujoče mazilo; za ceno 80 h, kron 1-40 in 2 kroni se dobi po vseh lekarnah. Naj se zahteva to splošno priljubljeno domače zdravilno sredstvo vedno le v orig. st. le. nicaš z našo zaščitno znamko s "SIDRO" namreč, iz RICHTERJEVE lekarne in vzame kot originalni izdelek le tako steklenico, ki je prevedena s to zaščitno znamko.

Richterjeva lekarna „pri zlatem levu“

PRAGI

Elizabethgasse št. 5.

C. kr. privileg.

civilna, vojaška in uradniška krojačnica

M. Poveraja v Gorici

na Travniku št. 5.

Se dobivajo vsakovrstna moderna sukna kam-garn, piquet lastink, adria, ševjot itd., blaga iz avstrijskih in inozemskih tovarn ter gotove obleke, perilo vseh vrst in spadajoče priprave k paradnim oblekam za vsaki stan. Blago na meter in gotove obleke se prodajajo tako po ceni, da je z mojo trgovino nemo-goča vsaka konkurenca.

Obleke vsake mode od 5 do 9 let K 5-40 in više
9 15 8-50
15 dalje 15-
vrhne sukuje vsake mode 24-
za čistilo duhovščino 28-
hlače 5-

Haveloke in sobne plašče 15 K naprej.
Za dame in gosplice:

Haveloke 25 K
Sako in pelegrine 9
V slučaju da se kaj ne dobi v zalogi po zahtevi, se izvrši točno po naročilu.

Razprodaja dežnikov!

Proti protinu in revmatizmu

je tisoče in tisoče ljudi vspešno rabilo

Zoltanova mazilo proti

protinu in revmatizmu.

Mnogi trdijo, da se to mazilo izvrstno uporablja tudi pri takih boleznih, kjer celó dolzletne kopolji niso mogle pomagati.

Cena steklenice 2 K.

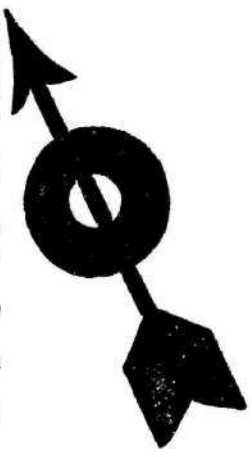
Glavna zaloga: Iekarna pri „Črnem medvedu“ Dunaj 1., Lugeck 3.

Direktna poštna razpošiljitev izdelavatelja:

Iekarnarja

Béla Zoltán

Budimpešta.

Zahtevajte

moj ilustrirani cenik z več kakor 500 podobami od ur, zlatih, srebrnih in muzikalčnih predmetov, katerega pošil a zastoj in poštnine prost

Hanns Konrad,

tvornica ur in eksportna hiša
Most št. 249. — (Češko).

Sprejema zavarovanja človeškega življenja po najraznovrstnejših kombinacijah pod tako ugodnimi pogoji, ko nobena druga zavarovalnica. Zlasti je ugodno zavarovanje na doživetje in smrt z zmanjšujočimi se vplačili.

Vsak član ima po preteku petih let pravico do dividende.

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastnej bančnej hiši
Gospodskih ulicah šte. 12.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8

priporoč

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih,

brickih, delmatinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerno. Poštožba poštens.

Karol Draščik,

pekovski mojster in sladčičar v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoč vsakovrstno pecivo, kolate za birmance, torte i. t. d.

Priporoč se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidn. postrežbo po jako zmernih cenah.

Berite! Berite!

Bazaru („Pri Ljubljancanu“)

Riva Castello št. 4,

katere so brez konkurence.

Ovratnice raznih barv od 10 kr. dalje	Ovratniki za gospode I. vrste 12 kr.
Jaeger-srajce » 50 » »	Krtače za obleko 10 »
Nogavice za ženske » 10 » »	Pisemki papir v mapah 5 »
» » moške » 10 » »	Glycerinovo mlo 2 »
Moderci » 40 » »	Velika zbirka razglednic 1 »

Opomba. Omenja se, da gori navedeno blago ni ceni primerno bazarsko blago, temveč solidno in rogulerno.

Nastavljene nizke cene se opravičujejo s tem, da je blago kupljeno iz velike konkurne mase, katera se je prodala sodnim potom pod tovarniško ceno.

P. n. občinstvo je uljudno vabljen, da si ogleda zalogo, ne da je prisiljeno kaj kupiti. — Prihodnje dni se bode razprodajalo blago tudi v prodajalnici Alle quattro Stagioni v ulici Giuseppe Verdi.

Vse stroje za poljedelstvo in vinoreje.

Brizgalnice za sadjno drevje z mešalom za mešanico iz bakra in apna tako, da se najedenkrat na dve cevi brizga,

brizgalnice (strealjke) za sadjno drevje z natanjko namerjeno petrolmešanico,

svetilnice na acetilen da se ulove leteči hrošči, hidravlične stiskalnice za vino,

stiskalnice za vino in ovočje s diferencijalnim pritiskom,

stroje za drobljenje stiskalnice,

čisto nove mline za grozdje,

nove priprave proti peronospori in za žveplanje, sesalke za vino, cevi za vino,

kakor tudi vse druge stroje za poljedelstvo kot zbiralnike (tricure), matilnice, vitale (gepel) i. t. d. razpošilja kot specialitete po najnižjih tovarniških cenah

Ig. Heller, Dunaj, II. Praterstrasse 49.

Cenilniki zastoj in franko.

Dopisuje se v vseh jezikih.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.
Rezervni fond: 25.000.000 K. Izplačane odškodnine in kapitalije: 75.000.000 K.
Po velikosti druga vzajemna zavarovalnica naše države
z vseskozi slovensko-narodno uprav.

Vsa pojasnila daje:

Generalni zastop v Ljubljani, čegar pisarne so v lastnej bančnej hiši
Gospodskih ulicah šte. 12.

Zavaruje poslopja in premičnine proti požarnim škodam po najnižjih cenah. Škode cenjuje takoj in najkulantneje. Uživa najboljši sloves, koder posluje.

Dovoljuje iz čistega dobička izdatno podporo v narodne in občekoristne namene.

Dobi se povsod!

Schichtovo hranilno jedernato milo

z varstveno znamko

garantirano in prosto vseh škodljivih primes, izdatno in izvanredno milo za pranje.

Pri nakupu naj se pazi na ime „Schicht“ in na gornjo varstveno znamko.

Zastop na debelo: **Humbert Bozzini -- Gorica.**